

МИКИ МАУС

У ЗАУГАРАНОМ

ТОТЕЛУ
12
ДУХ СЕ
УДВОСТРУЧУЈЕ

ЈЕДНЕ НОКИ
ДОК ЈЕ
МИКИ
БИО
ДЕЖУРАН...



АМА ЈЕ ОВО
НОКНО ДЕЖУР-
СТВО ДОСАДНО!
СКОРО БИХ
ВОЛЕО ДА СЕ
ДУХ ПОЈАВИ
ПА ДА СЕ
МАЛО
РАЗОНОДИМ...



ШТА
ЛИ
ЈЕ
ОВО?

ПАРБЕ
...ФАР
...ФАР



ДА НИЈЕ
ОПЕТ
ОНАЈ
ДУХ?!

ПАРБЕ
...СРРАФ...



ДУХ!
ДВА
ДУХА!
ГДЕ... ПА
ТО ЈЕ
СОБА
Г. ВУОА!

ПАРФФ
...ПАРФ...



ПЛЕФ
...ПАРФ



ЕЈ!
ВИ...

БАМ!
...БАМ!



ЕЈ!
ГДЕ
СТЕ?



ЈЕСТЕ ЛИ ИХ ВИДЕЛИ? БИЛИ
СУ...
СЛУШАЈ,
СИНКО!
МОЛИМ
ДА СЕ
УВУДУКЕ
ИЗОСТАВЕ
ОВЕ
ПРИРЕДБЕ!

СЛЕД-
РЕГ
СУТРА...



БИЛА СУ ДВА ДУХА, А?
СВА СРЕЋА ШТО
НИСАМ ЈА БИО
ДЕЖУРАН...

ДУУУХ-ХО-
ХАМ... АЛИ
ТО Г. ВУОУ НЕ
СМЕТА... ОН МИ
САИ ДА ТО МИ
ПРИРЕЂУЈЕМО
ПРЕТСТАВЕ
У ЊЕГОВУ
ЧАСТ!



А НИЈЕ СЕ... ОВАЈ...
БУНИО, ИЛИ ЗАПРЕ-
ТИО ДА ЋЕ
ДА ОДЕ?

НИЈЕ,
ИАКО
СУ БАШ
ЊЕМУ
ДОСАЂИВА-
ЛИ...



ТОЛИКО
САМ
САЊИВ
ДА МИ СЕ
ОЧИ САМЕ
СКЛАПАЈУ!...



ШТА-А?!?!!

МИКИ МАУС:
ПООВО
ТЕ
ОПОМИ-
ЊЕМ!
ОКАНИ
МЕ СЕ!
ХЕУХИИ
ХЕУХИИ

ИДУКЕМ
БРОЈУ:
ЈЕДАН
ПРОТИВ
ТРОЈЦЕ

Ештар Алан Њо



Звјездица Јеленак

Делови дрвене грађе с брода једва су могли да се наслуте.

Тако је, дакле, Јупитер подигао пергамент, обавио га око јеленка и пружио ми га. Враћајући су кући, сусрео нас је потпоручник из тврђаве. Ја му показах јеленка. Он ме замоли да му га дам, бар за неко време, да га однесе у тврђаву. Нисам имао времена ни да пристанем, а он стрпа бубу у свој џеп. Пергамент није узео, он остаде код мене. Ја га ставих у џеп и заборавих на њега.

Сећате ли се да сам, кад сам хтео да вам нацртам како изгледа мој јеленак, устао, сео за сто и узалуд претраживао, не бих ли нашао неку хартију. Гледао сам и у фијоци, — ништа. После сам почео да претурам по џеповима, тражио неки комадић хартије, можда неко писмо, и онда сам у џепу напипао тај пергамент. Необичне околности које су пратиле налазак пергаменту нагнаше ме да верујем да у свему томе има нечега необичног. Знам да ћете рећи да сам зане-

сењак, али мене је нешто гонило да нађем неку везу између свих тих појединости. Без великог труда већ сам могао да повежем две карике тога ланца. Прво: делови једне разбијене лађе дежали су, иструдели, на обали — а пергамент крај њих. Пазице: не хартија, већ пергамент. На том пергаменту је била нацртана мртвачка глава. Сад ћете ви питати: па где је та ваша веза? Ево је: мртвачка глава је гусарски знак. Гусари су приликом напада увек истицали заставу с мртвачком главом.

Рекао сам да смо нашли пергамент, а не хартију. Пергамент је трајан, не труне... Ствари које нису од велике важности ретко се пишу на пергаменту, јер је за обичне приредбе пергамент прилично незгодан, и онда се много радије узима хартија, најобичнија хартија. Кад сам то довео у везу с мртвачком главом, већ сам нешто више знао. Још нешто: нисам изгубио из вида да пергамент има необичан, нарочит облик. Један

крај је био отцепљен, али то није сметало да закључим да је пергамент, док је био читав, имао дугуљаст облик, као нека повеља. Видело се да је неко водио рачуна о томе да пергамент треба да сачува за дуже време нешто од велике важности...

— Све је то лепо, Легране, — прекидох га, — али ви рекосте да на пергаменту нисте приметили мртвачку главу док сте цртали јеленка? Каква вам је то сад веза између лађе и мртвачке главе кад је ова, ако вам је веровати, нацртана на пергаменту... тек пошто сте ви на њему нацртали јеленка?

— Аха, видите, — повика Легран, — то баш и јесте оно... Ту се и крије тајна коју сам већ могао без много муке да објасним. Био сам на правом путу, али откривање тајне ишло је веома полако. Закључио сам: док сам цртао јеленка, мртвачка глава није постојала на пергаменту. После сам га предао вама и мотрио добро шта радите. Знам добро: ви нисте могли да нацртате ништа, а други неко још мање. У колиби није било никога. Значи: то није урадила људска рука. Ту је запело.

Напрезао сам се да се сетим ситуација које су пратиле цео случај и које би могле да ми помогну при одонетању тајне. Време је било, зачудо, веома хладно за ово доба године (ми тој околности имамо много да захвалимо) и ватра је пламсала у огњишту. Ја сам се био загрејао од дугог ходања па сам сео податке, а ви сте принуђени стојати ближе огњишту и грејали сте се. Кад сам вам пружио пергамент са цртежом, ушао је Волф, мој пас, и почео да се умивава око вас. Ви сте га миловали левом руком, а десну сте спустили поред колена. Хартија је била у њој, близу ватре. Ја помислих да пламен није, можда, дохватио цртеж и хтедох да вам на то скренем пажњу, а ви се тргосте продужисте да га посматрате. Кад сам све те ствари размислио, ви за тренутак нисам посумњао да је мртвачка глава била полазна тачка у разјашњењу тајне и да је ватра учинила да се она појави на пергаменту и да је доцније приметим. Ви врло добро знате да постоје хемикалије помоћу којих може да се на хартији напише нешто што остаје невидљиво све до тренутка кад се принесе ватри.

Шафраник растворен у киселини и развођена у четворострукој количини воде даје зелено мастило. Кобалт растворен у азотној киселини — црвено. Та мастила ишче-завају, после краћег или дужег вре-

мена, са хартије, а појављују се поново кад се хартија примакне ватри и постепено загрева.

Пажљиво сам испитивао мртвачку главу на пергаменту. Делови цртежа на ивицама хартије били су јасније изражени од осталих. Зато сам одмах потстаквао ватру и почео полако да загревам пергамент. Први резултат загревања био је тај што су оне црте мртвачке главе које су биле бледе постале јасније. Наставио сам загревање. После извесног времена, у углу хартије супротног ономе где је била нацртана мртвачка глава, појавио се један други цртеж, за који ми се учинило да претставља — козу! Међутим, кад сам боље загледао, видео сам да није претстављао козу — него јаре...

— Није него, — рекох смејући се. — Додуше, не би требало да вам се ругам, поготову не сад кад смо пронашли благо које вреди милион и по долара. Али, извините, никако ми није јасно како сте пронашли ту вашу „трећу карику у ланцу“. Каква је то сад веза: гусари и коза?... Колико ја знам, гусари нису имали ничег заједничког с козама. Та животниња више интересује мирне ратаре.

— Ама, човече, па рекох ли вам да то није била коза?!

— Није коза него — јаре! Исти јавол!

— Не, није тако, — продужи Легран. — Морали сте чути за капетана Кидеа. Ево вам везе. Ја сам се одмах сетно да тај цртеж претставља неку врсту јерогифског потписа. Кажем потписа, јер се цртеж налазио на оном месту пергаменту на коме обично на писмама и документима стоје потписи. Мртвачка глава у супротног углу замењивала је, по свој прилици, жиг. Али ме је нешто и даље бунило: жиг и потпис су ту, — а где је текст писмена?

— Претпостављам да се текст морао налазити између потписа и печата на пергаменту, — усудих се да прекинем Леграна.

— То сам и ја помислио — одговори Легран... Био сам веома узбуђен. Предосећао сам да ме очекује нека велика срећа. Како? Зашто? То нисам могао себи да објасним. Можда је то била само жеља, а не предосећање. На мене је учинило утисак оно Јупитерово лудо понављање: „Маса Вид, буба чисто злато, буба тешка као злато...“ Те речи су утицале на мене, и отуда моје веровање да у

„Кид“ на енглеском језику значи „јаре“.

свему томе има нечега и да је све то, како се каже, „прст Судбине“. Много чудних случајности догодило се тога дана; читав збир изузетних околности допринео је да се догоди оно што ме је довело до мог открића. Сећате ли се да је баш оног дана било изузетно хладно и да смо морали да наложимо ватру. Да ја нисам нашао хартију баш на тој једини хладан дан у години, да нисмо наложили ватру, да није изненада нашао мој пас, да га ви нисте помилували и примакли руку са пергаментом ближе ватри — од свега не би било ништа. Не би се појавила мртвачка глава и ми никада не бисмо били сопственици овог силног блага. Зар није тако?

— Тако је... Али, молим вас, наставите! Необично сам радознао и нестрпљив.

— Лепо. Ви сте, наравно, слушали стотину прича о законаном благу негде на обалама Атлантског Океана; свакако сте чули и то да су то благо закопали капетан Кид и његова гусарска дружина. Све те приче, мислио сам ја, морају ипак имати извесног основа. Чињеница да су се гласови о законаном благу капетана Кидеа негде на нашој обали одиграли годинама и годинама, још више је учврстила у мени веровање да је благо заиста закопано и да га још нико није нашао. Рачунао сам: ако је капетан Кид благо закопао, па га доцније ископао, тешко да би се још увек причале приче о законаном благу. Приметићете да су све те приче говориле о закопавању, а не о налажењу блага. Да је Кид благо опет нашао, приче би престале. Ево како се, мислио сам ја, вероватно ствар догодила: капетан Кид је на неки начин, рећимо тиме што је изгубио план где је благо закопано, изгубио могућност да га нађе. Доцнији гусари дознали су за ту несрећу па су почели на своју руку да трагају. Били су неопрезни и свет је дознао за њихову тајну. С колена на колена преносила се прича о узалудном трагању за златом. Јесте ли икад чули да је неко басисловно благо откопано у овом крају?

— Никада.

— Наставиће се —

Робин Хид и његова дружина

13 МАМИ ЏОН СТУПА У АКЦИЈУ

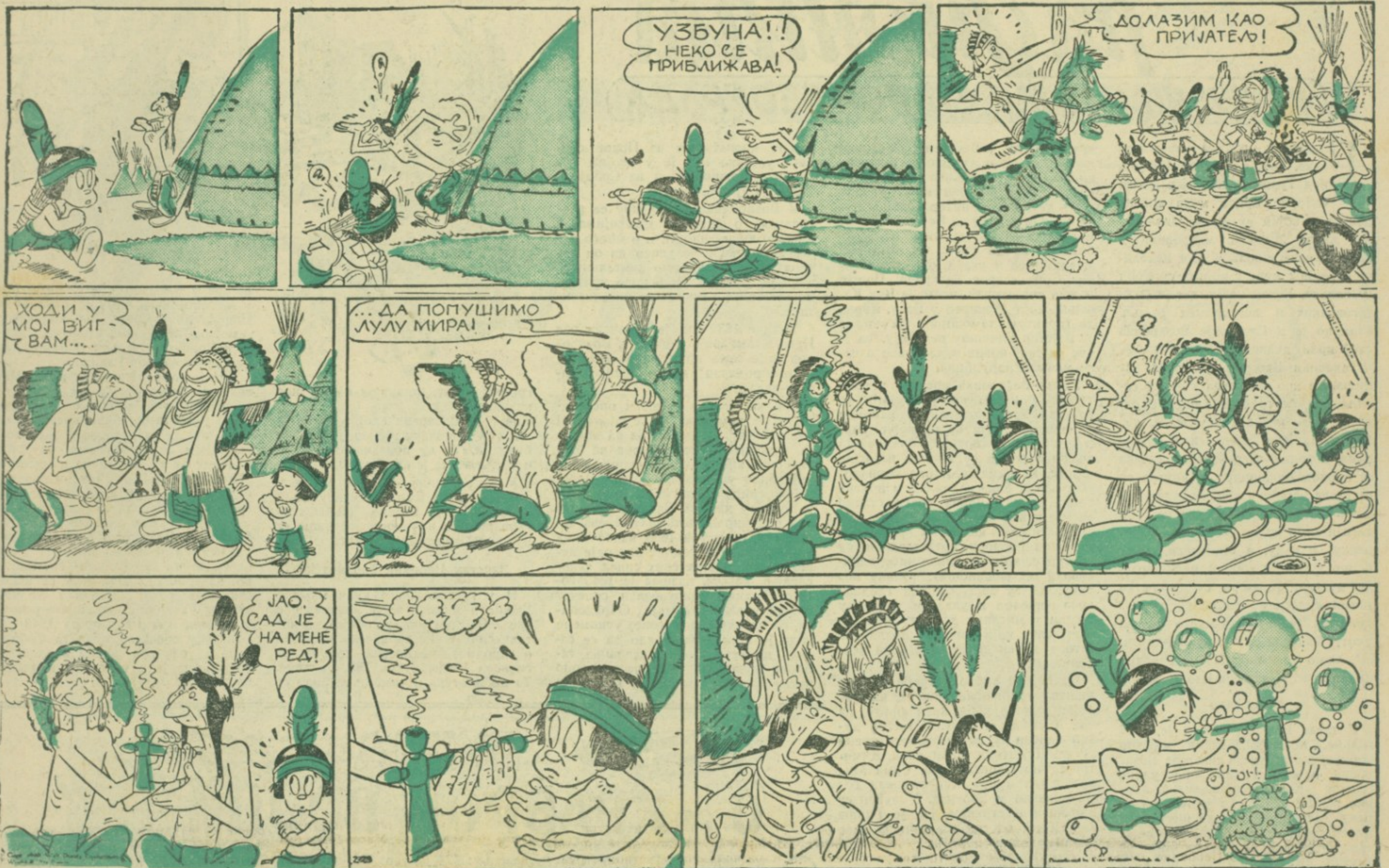
ИЗ РАНИЈИХ БРОЈЕВА: Да би калуђер Так успео да утекне из Шерифовог замка са ослобођеним Црвеним Вилом, Робин уместо Била остаје у тамници. На самом излазу један стражар се изненада устремио на бегунице.



МАЛИ ХИЈАВАТА

WALT DISNEY

ПУШИ ЛУЛУ МИРА



Књиговезачка радioniца

КУЛТУРНИ ЦЕНТАР СТАРОГ БЕОГРАДА

Тридесетих година прошлога века, док је Београд био још под Турцима, постојао је око саборне цркве мали српски центар, у којем су се налазили конач кнеза Милоша, митрополитов двор, српска школа и још неколико озиданих кућа у којима су Срби становали. У том крају, где је било трговачких и занатлиских радњи, отворио је и Глигорије Вазаровић свој први дућан.

Тадашњи Београд не треба замишљати као низ кућа које су сачињавале београдске улице. Зграде су биле ниске и неугледне, често развојене запуштеним плачевима, а радње саграђене од дасака са кровом од шиндре, у којима су се газде, калфе и шегрти једва мионлазили. Чаршиски људи су и лети и зими проводили дане на ћепенку, у раду, а становали су обично у тесним собицима — позади дућана. Прозори су се ретко могли видети на радњама, а уколико их је било, наместо стакла употребљавала се "пеицери-хартиа". Само су кафеције и берберии имали нешто светлије просторије.

Вешт ђаур

У такав Београд дошао је, 1827 године, новопроизведени мајстор коричарске струке, Глигорије Вазаровић, и на углу данашње улице Седмог јула и Богојављенске, отворио радњу. Долазећи у Београд из Беча, где је две године шегртовао и калфовао, мајстор Глиша, коме је тада било већ 37 година, није ни слутио шта ће му све пружити нова средина младе српске државе, чији је народ започео снажан културни препород. Још мање је слутио шта ће он за тај народ значити.

За књиговезачким занатом се, у то време, није осећала нека наро-

чита потреба у Београду. Часловаци и псалтир били су једине школске књиге, а друге књиге мало су се читале. Али је нови мајстор знао како да изазове интересовање публике. Он је чак из Беча набављао материјал за повезивање, па је убрзо почео да стиче не само муштерије већ и углед код образованих Срба старог Београда. Пошто је био сиромашан, често је Вук Караџић, који је живео у Бечу, морао да гарантује тамошњим трговцима за мајстор Глишину версију, па је чак од свог новца исплаћивао и неке његове наруџбине.

Убрзо Вазаровић прелази у већи дућан, у истом крају, у који се улазило преко неколико камених степеника и чији су прозори, уместо "пеицери-хартии", били заста кљени тако да су личили на мале излоге. У њима је, поред коричарског алата, била изложена и понека књига, док је једна друга стално висила изнад врата, као фирма. Коричарски алат, књига на вратима и стаклени прозори претстављали су за Турке, који се никад нису одликовали образованошћу, толику новину, да су застајкивали, гледали кроз прозор и улазили у радњу "једни у мислима да је ту некакав вешт ђаур који оправља покаррене сатове, други да је нека нова берберница".

Осећајући добро потребе становништва обновљене државе, књиговезач је стао набављати књиге, па чак и стране новине. У његов дућан почели су се сакупљати учени људи: Димитрије Давидовић, Димитрије Тирог, Бата Лака, Сима Милутиновић и Вук Караџић кад год би долазио у Београд. У дућан су сараћали и странци, јер је Глиша био један од ретких који је знао стран језик.

Први књижар издавач

Поред књиговезачког и књижарског посла, Глигорије Вазаровић је скупљао претплатнике за српске књиге које су се у Војводини штам пале у чему га је помагао слепи гуслар Ђура Милутиновић-Херце.

говац, познат још из Првог српског устанка кад је у својим гулама пренио писма из Србије у Црну Гору и обратно.

У Вазаровићевом дућану се разговарало о дневним догађајима, о српској књижевности и о много чему другом. Он је успео да од дућана створи скромно "читалиште" које је, уствари, било прво културно стециште београдске интелигенције.

Године 1832 кад је започела рад Прва штампарија у Србији, Вазаровић није само први "књиговезач и књигопродавац" већ и први књижар-издавач.

Као књижар и скупљач претплате, он је увидео каква се књига највише тражи. Приметио је да постоји нарочито интересовање за Доситејеве књиге којих скоро више није било у Србији, па су Доситејеви списи препривани и тако се у прелупи читали. Зат, је Вазаровић одлучио да штампа његова сабрана дела, и већ 1833 издао прву књигу. До 1836 године издао је девет књига Доситејевих списа, а последња, десета, изашла је 1845 године. Велики поштовалац српског просветитеља Доситеја Обрадовића, он се одужио његовој успомени када је кнез Милош дао да се сазида наместо старе, садашња саборна црква. На томе месту у оно време бил, је гробље и, кад га је

требало преместити код Батал-цамије, Вазаровић је купио Доситејеве кости опрао их у вино, увио у свилу и ставио у ковчежић који је наново укопао код западних врата нове цркве. Том приликом обновио је и стару Доситејеву над-



гробну плочу, ставивши на њу нов натпис.

Рад у Вазаровићевој књиговезници и књижари бивао је све обимнији. Ту су повезивана издања и "Књажеске књигопечатње".

У току година, од мале радње у којој је било једва десетину књига, постало је велико књижарско стовариште, а у књиговезници су корићена многобројна дела.

Зачетак Народне библиотеке

И у гостољубивој кући мајстор Глише и његове жене, скупљао се све већи број младе србијанске интелигенције. Ту се зачала и мисао о народној библиотеци, која је основана 15 фебруара 1832 године. Та библиотека и читаоница били су

најпре у његовом стану, па потом у његовој кући, коју је сазидао у Поп-Лукиној улици. Библиотека је основана поклонима Срба из Србије и Војводине, а њен библиотекар био је — мајстор Глиша.

Кад је 1846 године отворено "Читалиште београдско", један од оснивача био је опет он. "Читалиште" је, уствари, било наставак онога што се приметно у његовом скромном књиговезачком дућану, као што се ту приметно и мисао о "Новозаведеној библиотеци вароши београдске" која је дошнје проглашена за Народну библиотеку.

Скроман човек и добар родољуб. Глигорије Вазаровић био је веома уважена и омљена личност међу београдским грађанима. На његовој надгробној плочи биле су исписане ове речи: "Рођен 1 августа 1790 у Лекимиру фрушкогорском, а преминуо 10 јануара 1848 у Београду српском, куда га Србина доведе пламена љубав к српском роду коме је и чувством и делом служио..."

ПРИЧА О "ХРАБРОМ ВОЈНИКУ"

О трагичном крају друге Скотове антарктичке експедиције, која је 1910 године пошла бродом ("Тера нова" (Нова земља) и нестала у снежној бури, писано је много. Међутим, многимга није познато херојско држање једног члана те експедиције који је жртвовао себе да би осталима олакшао повратак.

Лоренс Отс, кога су остали чланови експедиције из милоште звали "храбри војник", имао је дужност да се стара о коњима који вуку саонице. Отс је био одан друг, увек добро расположе и спреман да другима помогне. Експедиција је подигла главни логор на Рос Ајленду и Скот је са још четири друга пошао саоницама на последњи и најтежи део пута. Један од те четворице био је Лоренс Отс.

Велико разочарање

Када су 18 јануара 1912 године стигли, на Јужном Полу већ се вијорила норвешка застава. За Скота и његове другове то је било велико разочарање. Они су истога дана кренули натраг. Повратак са Јужног Пола био је много тежи од пробијања до њега. Снег је био мек, хладноћа је постајала све већа, а ветар је готово онемогућавао кретање. Пити Еванс, један од чланова експедиције, умро је од хладноће, а Отсу су промрзле руке и ноге. Експедиција се све спорје кретала. Крајем фебруара стигли су у један логор који су подигли при доласку. Време је постајало све горе.

Упркос тешким озледама Отс се трудио да настави пут, али и поред напора експедиција је прелазила све мање.

Белешке у Скотовом дневнику најбоље говоре о његовом храбром

држању: "24 јануар: Отсу и Евансу промрзле су ноге. 6 март: "Храбри војник" данас није могао да иде. Ставили смо га на саонице."

У писму својој жени, које је касније нађено заједно с дневником, Скот пише: "И поред свих напора које Отс улаже да би ишао брзо као и ми, сваког дана губимо по неколико часова због његових озледа". 7 март: Његова храброст је изванредна. Ми сви још говоримо

неће више пробуити. Ипак, јутрос се пробудио. Напољу је дувао страхан ветар. Отс је једва устао и рекао нам: "Идем мало напоље, задржаћу се неко време." Изашао је у буру, и више га нисмо видели. Ми смо сви знали да јадни Отс иде у смрт, и ма да смо покушали да га од тога одвратимо, свесни смо да је ово поступак једног храброг човека. Надамо се да ћемо и ми таквом ерчанашћу дочекати крај.



А сигурни смо да тај крај није више далеко."

Три преживела члана експедиције борили су се против снега и ветра још четири дана, прелазећи дневно око тридесет и два километра. Али, на свега неколико километара од главног логора експедиција је запала у буру, и нестала у снежним сметовима.

На крају дневника Скот је написао своју последњу поруку: "Кад би остали живи, испричао бих свима потресну причу о тешкоћама, храбрости и издржљивости мојих другова. Овако, причу ће испричати наша мртва тела и ове белешке писане на дохват."

Хелмер Хансен, члан норвешке експедиције која је пре Скота стигла на Јужни Пол, написао је о њему и његовим друговима следеће: "То није потцењивање Амундзенових заслуга и напора осталих чланова наше експедиције ако јавно признам да је Скотов подвиг много већи од нашег."

Експедиција која је крајем 1912 године отишла да трага за Скотом и његовим друговима подигла је у близини места на коме је Скот добровољно отишао у смрт, камену пирамиду као споменик његовој храбрости. А један део антарктичке обале носи данас његово име.

о томе шта ћемо радити кад стигнемо кући. 10 март: Храбри војник се држи јуначки, ма да зна да неће моћи да издржи до краја. 11 март: Јадни Отс! Више не може ни рукама да се служи. Бојим се чак и да помислим шта ће следних дана бити с њим. 17 март: Упркос страшним боловима, Отс је уложио сву снагу и данас смо прешли неколико миља. Ноћас му је било горе и он зна да му је крај близу. Ако овај дневник буде пронађен моја је жеља да свет сазна за његову храброст. Његове последње мисли упућене су његовој мајци. Ми смо сведоци његове срчаности. Недељама је подносио страховите болове, а ниједном се није пожалио. То је храбар дух. А ово му је крај."

Више га нисмо видели

После неколико дана, Скот је у свој дневник написао следеће: "Синоћ је заспао надајући се да се

ЛОВ НА ПОГРЕШКЕ



Ову слику нацртао је један веома расејан сликар. Он је начинио читав низ погрешака. Покушајте да их пронађете!

ВЕЛИКЕ ЗАБЛУДЕ

ТЕЛЕФОН

Вибисте, младићу, много боље урадили да се бавите мало озбиљнијим стварима... одговорили су виши поштански службеници Шарлу Бурселу, телеграфском чиновнику, кад им је поднео свој план апарата који ће помоћу електричне струје преносити глас на даљину. Физичар Монсел, коме је овај план био дат на проучавање, изјавио је да је то

"фантастична идеја која припада сновима".

Обесхрабрен, Бурсел је напустио сваки даљи рад. Године 1876 Американац Александар Грахамбел патентирао је свој проналазак — апарат за разговор на даљину, ма да је и њему, кад се обратио за новчану помоћ, један финансијер одговорио „да не жели да троши новац за леће играчке".

ГРАМОФОН

Марта месеца 1878 године, на једној конференцији у Паризу, Едисонов заступник за Европу приказао је један апарат који је снимао на плочу све што се на скупу говорило и одмах понављао исте речи. Тај апарат био је грамофон.

Доктор Жан Бујо, бивши декан медицинског факултета, није могао да поверује да то апарат "говори" и сматрао је да је посредни нека вешта превара. "Нас никад неће моћи да превари вештак који говори из трбуха!" — узвикнуо је он. Покушавајући да докаже своје мишљење да метална плоча не може да репродукује људски глас, он је долао: "Ви сте сви жртва акустичне преваре!"

АЈФЕЛОВА КУЛА

"Ми, књижевници, сликари, вајари, архитекти, страсни љубитељи лепоте нашег Париза у име уврћеног француског укуса протестујемо свим својим снагама, свом својом љутином, против подизања неке чудовишне и ружне куле у сред Париза".

То је био протест који више стотина најчувенијих Парижана међу којима су били и књижевници Мо-

пасан и Франсоа Копе, упућен француској влади да би се спречило подизање гвоздене куле у сред Париза. По речима једног од њих „кула би личила на неки ружан фабрички димњак". Али она је ипак подигнута и не само да није покварила изглед Париза, него га је учинила још лепшим. Данас би било тешко замислити Париз без Ајфелове куле.

Служећи се свакодневно стотинама разних, неопходних „ситница“, готово никада се не запитамо, колико је хиљада година требало да прође док је човек, например, пронашао — дугме. Упоредо са развојем технике расли су и наши прохтеви, а повећавао се и број разних проналазака намењених неопходним потребама савременог човека. Тако се свет данас најзад нашао у епохи када проналасци сустижу један другог муњевитом брзином. Само у последње време људски ум и машта дали су мноштво таквих проналазака. Али сви они нису успели да „пробију лед“; да освоје, како се то каже, тржиште.

Апарат за заштиту апетита и камелеон стакло

Једна енглеска фирма израдила је апарат за „заштиту апетита“. Намењен кухињама и ресторанима, он помоћу ултравиолетних зракова апсорбује непријатну мешавину мириса разних јела. Тај апарат је релативно јевтин, те постоје изгледи да ће га оберучке прихватити домаћице које се жале да им кување „убија“ апетит.

У Берлину је један немачки научник пронашао специјалну врсту стакла, званог „контрасол“. Ово стакло претставља праву благодет за крајеве којима је природа подарила сувише сунца. Под утицајем сунчаних зракова оно се, као неки камелеон, претвара у млечно стакло, а пошто млечно стакло разређује и упија сунчане зраке, то прозори од „контрасол“ стакла штите станове од прекомерног загревања у данима несносних жега. То стакло реагује на најмање про-



мене интензитета светлости, тако да се већ приликом преласка и најмањег облака опет претвара у провидно обично стакло. Ова новина такође ће користити баштованима, који своје стаклене баште неће више морати асурима и засторима да штите од јаког сунца.

Једна група енглеских научника, такође је обогатила индустрију стакла једним новим проналаском. Овим научницима пошло је за руком да израде једну нарочиту смесу металног оксида која је сасвим провидна када се у танком слоју превуче преко обичног стакла. Та сме-

са одлично спроводи топлоту, тако да се стакло превучено њоме може помоћу електричитета загревати и на тај начин заштитити од замаглавања и „знојења“, мрза и мећава.

Музикално јастуче и друга чуда

Познати немачки стручњак за електроакустику, Ваалтер Берингер, забринуо се изгледа због сувишног „озвучавања“ и вечитог спора између жељних и „ситих“ музике, па је конструисао „музикално јастуче“. То је мала справа у облику тањира са пречником од 10 сантиметара, коју је њен проналазач на-

зва „кристалофоном“. Она може у неограниченом броју да се прикључи за сваки радиоапарат, а затим се увуче у јастук, одакле људе жељне музике успављује иако притом не смета никоме.

На овогодишњем јесењем сајму у Франкфурту изложен је један чудесни електрични апарат који многа сигурније, чистије, лакше и брже од сваке гуме брише и најситније мрље и грешке на техничким цртежима. А што је најчудније апарат грешке отстрањује тако да на хартији не остаје ни трага од њих.

У земљи конзерви, у Сједињеним Америчким Државама већ је продоро у куће недавно пронађени електрични отварач за конзерве. Он је снабдевен једним сићушним електромотором који прилично мучно и непријатно отварање конзерви чини правим задовољством.

Још веће задовољство причињава енглеским морнарима „марин диск“, апарат који риба, чисти и глача палубе и подове, а сем тога усисава и прашину. Са таквим апаратом један човек за један час може да обави посао који би иначе радило најмање двадесет људи. „Марин диск“ већ вредно чисти неке британске ратне и трговачке бродове.

Једно сандуче које само копира фотографске снимке недавно је приказано на изложби у Чикагу.

БИТКА ИЗГУБЉЕНА ЗБОГ СЛАНЕ ВОДЕ



ричко сунце страховито је некло. Војници једне и друге стране очајнички су се борили, а били су тако исцрпљени да су једва нишанили. Око њихових заштитних очнију нахватала се скрама од песка. Обе војске биле су на граници својих снага још пре него што је битка почела.

Очекивало се ко ће први да изгуби вољу за даљу борбу. Сунце на хоризонту било је високо отскочило и енглески војници били су на ивици својих снага. Одједном Немци попустише. Према мишљењу Рејнера није требало дуго да чекају на би Енглези попустили. Али, немачки тенкови наједном су почели да отступају. Тада се догодило нешто што је Енглезе необично зачудило. Хиљаду и сто људи из деведесете лаке блиндиране дивизије, који су претстављали елиту немачког афричког корпуса, дигли су руке у вис и теурајући пошши према енглеским положајима. Што су се више Немци приближавали Енглези су све јасније видели шта их је заделило. Били су страховито исцрпљени. Уста су им била отворена, језик надувен и када су стигли до Енглеза, као судуци зграблили су чутурице које су висиле о вратовима енглеских војника и халаљиво почели да пију воду, која их је враћала у живот. Један војник, пошто се окренио, испричао је да Ромелови војници уочи заузимања Ел Аламеина пуна 24 часа нису окусили воду. Тада су наишли на неке водоводне цеви које су пролазиле кроз напуштени енглески логор. Где год цеви нису биле затрпане, Немци су избушили рупе и пили воду. Преко хиљаду њих напило се воде, али су убрзо осетили, иако већ касно, да је вода била слана. Ноћ која је наступила била је пуна патње. Једина нада им је била Александрија, јер су знали да ће тамо моћи да угасе жеђ. То им је давало снаге да се сутрадан ујутру очајнички боре. Када су се немачки тенкови повукли, људи више нису могли да издрже мучење и лудачки су полетели према Енглезима да би дошли до питке воде.

Мајор Рејнер описује даље због чега су цеви биле напуњене сланом водом. Као снабдевач требао је водовод, који је био тек направљен, да испроба, али то није учинио питком водом, јер је она драгоцена ствар у пустињи, него — сланом. Да су Немци ушли у Ел Аламеин 24 сата раније нашли би цеви празне, да су дошли два дана касније оне би биле пуне питке воде. Овако, наишли су на слану воду. Нису одмах приметили, јер је била сасвим чиста, а изгубили су и осећање укуса од велике жеђи која их је мучила. Тако је случајност, која је изазвала толико мучење код немачких војника, много допринела спасењу Александрије, која је била без одбране.

Многе значајне битке у историји решене су не само храброшћу војника и спретношћу војсковођа већ и захваљујући неким необичним, често чудним, околностима. Таква је била и битка код Ел Аламеина, која је одлучила судбину Александрије. Исход ове велике борбе решила је једна случајност, пише енглески мајор Питер Рејнер, човек који је учествовао у оба светска рата, а 1943 године имао задатак да британске трупе у Северној Африци снабдева водом.

Борбе су се водиле на друму између Ел Аламеина и Александрије и 3 јула 1943 године Ромел је снажно потиснуо центар енглеских трупа и јурнуо кроз пробијени фронт. Тога дана, још пре вечери, Немци су прешли половину тога пута, а сутрашњи дан требало је да буде најодлучнији у бици, јер су Ромелови војници већ видели минарета Александрије. Били су близу циља због чега су по пустињи већ пуне две године водили очајничке борбе. У тим

Борна од ФИЛИЈАСА ФОГА

Филијас Фог, јунак Жил Вер новог романа „Пут око света за осамдесет дана“ одкладио се да ће за толико времена обити цео свет. Он је успео и добио опкладу. Тако велико „чудо“ могло се у прошлом веку догодити само у романима Жил Верна. Међутим, иако је измишљено, чудновато путовање Филијаса Фога изазвало је велико интересовање. Многи су покушали да туку његов рекорд. Јануара 1890 године стигао је у Њујорк мис Блн, сарадница „Њујорк хералда“, која је успела да обиде око света за седамдесет и два дана, ма да је сама за то путовање предвидела седамдесет и пет дана. Она је путовала као и Филијас Фог: бродом, понегде железницом — у то време било је мало израђених жељезничких пруга, — поштанским колима, па чак и пешице.

Ово путовање било је права сензација. Смелој новинарки дирре-

ђен је у Њујорку свечан дочек, а дуж целог пута од Сан Франциска до Њујорка огромне масе радозналог света изашле су да је по здраве на последњој етапи.

У исто време кад је мис Блн кренула на овај пут, пошла је око света још једна Американка, мис Бисланд. Али, она није стигла за брод у Хавру и због тога је пристепа у Америку четири дана касније. Мис Бисланд је понудила заповеднику брода десет хиљада долара награде да је причека шест часова у Хавру. Он је пристао, али како она није дошла у одређено време, брод је отпловио за Енглеску, а потом за Америку. Тако је у овој чудној трци победила мис Блн.

Данас, када су авиони постигли брзину већу од звука, изгледа нам чудно да се пут око света који је трајао 72 дана могао сматрати за велики потхват. Али у оно време он је доста то и био.

КОЛАГО СКРИВЕНО у старим књигама

Не баш тако давно кушио је неки париски студент код једног антиквара стари примерак некад чувеног романа „Павле и Виргинија“ од Бернардина Сен Пјера. Листајући по књизи нашао је у њој писмо на чијем је омоту било назначено да га треба предати извесној банци у Паризу. Ма да је целу ствар сматрао шалом, он је ипак отишао у траго, показао писмо и на своје велико изненађење примио 40.000 франака које је биши власник књиге депоновао за читаоца тог примерка књиге.



Сличан случај догодио се и неком љубитељу књига који је купио збирку песама једног старог песника. Читајући те старе лирске издуже, приметио је да су два последња листа слепа. Кад их је опрезно раздвојио, нашао је тамо три новчанице од десет франака и кратко песничко писмо у коме је овај саопштавао да су тих тридесет франака целокупни хонорар који је за те песме добио и да их дарује оном читаоцу који његову књигу буде прочитао до краја.

Занимљив је и догађај једног шпанског студента који је у својој докторској дисертацији на не-

За један минут овај апарат изради фотокопију. Сlike се у овом апарату копирају на специјалној врло осетљивој хартији коју није потребно изазивати, фиксирати, а ни испирати.

Умилно гроктање, деџи ауто и тркачки моторни чамац на млазном погону

Умилно гроктање је назив грамофонске плоче која је изазвала праву револуцију у гађењу свиња у Енглеској. Она плоча отпочетка до краја свира чудну „песму“: гроктање једне крмаче. Прасци који се рано одвоје од својих матера и вештачки хране често преспавају ручак. Али кад им се отвори „умилно гроктање“ они се пробуде и с највећим задовољством се оборе на — шулу. Ова чудна свирка омогућује одвајање прасиди од крмаче већ два дана пошто се опрасе, а крмача да се три пута годишње прасе.

Чувени немачки конструктор Ханс Хелд приказује на овогодишњем јесењем сајму у Франкфурту свакако најсавременију играчку на свету: мали аутомобил на млазном погону. Њега покрећу три урађене ракете помоћу којих може да постигне брзину до 50 километара на час.

Када је већ реч о успесима мотора на млазном погону, да споменемо још две занимљиве и значајне конструкције. Недавно је у Енглеској извршен први пробни лет авионог типа „Бристол Британија“. За овај први путнички авион са переплерима и на млазном погону његови конструктори тврде да је приликом свог првог пробног лета постигао „фантастичну брзину“.

Фантастичну брзину на води намењена да постигне познати енглески тркач на моторним чамацама Џон Коб. Заједно са неколико стручњака он је ових дана завршио градњу првог моторног чамаца на млазном погону. Његов чамац израђен од танких брезових плоча и алуминијума дуг је девет, а широк 4 метра. Џон Коб верује да ће на том чамцу постићи брзину од 350 километара на час. Он ће идућег месеца на језеру Лок Нес, покушати да обори светски рекорд Американца Стенли Сајреса који је достигао брзину од 278 километара.

И најзад, праву сензацију изазвао је нови АЕГ — Цајс електронски микроскоп типа ЕМ 8. Помоћу овог микроскопа могу се видети и мерити телешца величине 0,000002 милиметра.

колико места споменуо и дела филозофа Хиера из 18 века. Да би извесна своја излагања поткрепљено цитатима из дела овог већ потпуно заборављеног мудраца, отишао је у универзитетску библиотеку и затражио његову књигу. Књига је била сва прашина и он је видео се да је дотада нико није читао. У књизи се налазило једно писмо написано 2 јуна 1749 године у коме се налазач позива да оде у суд и да затражи документ РС број 626. Овај документ био је, уствари, тестамент филозофа у коме се он горко жали на неразумевље својих савременика и којим сав свој иметак ставља првом читаоцу који из универзитетске библиотеке затражи његову књигу. Иако је од дана када је тестамент написан било прошло више од 200 година, суд је признао његову вредност и студент је постао наследник иметка који је током година нарастао на преко милион пезета.

Недавно се пред лондонским судом расправљало о једном сличном случају. Пре неколико месеци појавио се стари човек који је тврдио да је наследник неког милионара који је умро пре нешто више од 60 година, не оставивши ни какав тестамент. Као доказ поднео је суду један примерак неке веома ретке књиге коју је, како је он тврдио, купио пре неколико дана у једној бечкој антикварици. На унутарњој страни корица милионар је написао своју последњу вољу којом кућа књиге проглашава за свог јединог наследника. Вештаци су најобривљивије испитивали милионаре рукопис, а суд је расправљао о пуноважности овог чудноватог тестамена. Међутим, неколико дана пре преузимања наследства „наследник“ је ухапшен као варалица. Међу чиновницима који су се бавили овим случајем налазио се и један љубитељ књига који је после краћег истраживања открио да је књига у којој је био написан тестамент издата три месеца после милионареве смрти.

ДОБРОТВОР

Напуштене мексичке деце

Мрачним и прљавим улицама предграђа Мексико Ситија често ноћу лута, као да нешто тражи, један снажац, добро одевен човек. То је Рудолфо Брито Фушер, доктор права, бивши председник Националног универзитета, кога сиромашни становници из утерица на крају града с поштовањем називају "поочимом заборављених".

Необичне ноћне шетње др Фушера почеле су једне студене јануарске вечери 1946 године, када је на улицама главног града Мексика нашао на многе полупаге малпшане како дрхте од зиме и грознице. Отада га мисао на њих више није напуштала. Следећи пут он више није само шетао. Имао је одређени циљ — да тражи и помогне тој несрећној и напуштеној деци.

Кревет од хартије

Својим штапом разгрио је једном гомили прљаве новинске хартије под којом је лежао полувизгладнели деветогодишњи дечак, сав у ритама. Једва је давао знаке живота и само је зајачао кад га је др Фушер пажљиво пренео у кола за спасавање. Те вечери др Фушер је више таквих малишана превезао у "Дечји дом" који је био основан. После купања сва су деца нахрањена и стављена у постељу, вероватно први пут после више година.

Тужна судбина деветогодишњег дечака једва се нешто разликовала од оног што су остала деца из "Дома" умела о себи да испричају. Он уопште није знао одакле је. Ни имена својих родитеља није могао да се сети. Кад су га питали како се зове рекао је: "Мислим, Раул".

Једном га је мајка повела на трг по коме је врвело од људи. За треп ока мајке је нестало и он је више никад није видео.

Отада је стално гладовао. Ноћу је спавао по улицама, степенштима и парковима — "као сва

деца". Дроњке у које се био обукао нашао је на ђубришту, а једном је тако дошао и до ципела. Али њих није дуго носио: једне ноћи, док је спавао, неко му их је скинуо с ногу.

Хиљаде "заборављених"

Око шест хиљада напуштене деце лута улицама Мексико Ситија.



Слабачких ногу, упалих образа и од глади надувених стомака, они просе по булеварима, хране се отпацима или краду воће и поврће. Лети за преноћиште много не бригу, али зими — Мексико Сити лежи на висини од 2000 метара — то је често питање живота или смрти. Зато "заборављени" у хладне дане траже псе без госпо-

дара и с њима загрљени, грејући се узајамно, спавају под капијама и на скровитијим местима.

Дириут судбином ове напуштене деце, др Фушер се сав посветио њиховом збрињавању. Он је основао такозвани "Бели крст" чији је циљ да се брине о деци која су препуштена сама себи.

У "Дечјем дому" који је он уредио било је две стотине чистих кревета, а у његовој клиници за децу, дванаест лекара прегледало је недељно по две стотине малих пацијената. Осмогодишњу школу коју је основао посећивало је сваке вечери 400 ђака, а библиотека и бископ били су увек пуни де-

це која раније нису знала готово ни за какву радост.

Клонула глава

Кад разговор скрене на трагове које тегибни живот оставља на деци препуштеној улици очи др Фушера се замраче, а обрве сведу. Туберкулоза, срчана обољења, па чак и слепило, стално их пролећују. "Има их који су тако изгладнели да ни главу не могу да усправе, да сами ни храну до уста не могу принети.

Чак и кад доспеју под заштиту "Белог крста" многи малишани дуго остају збуњени. Све су то деца која су још као сасвим мала одлутала од куће или коју су отац или мајка препустили улици или занста изгубили. Њихови родитељи често су непросветљени људи који не пријављују да су изгубили дете, па чак и не покушавају да га пронађу. Мексичка полиција, опет, не сакупља "заборављене" јер их толико има да не би знала шта би с њима. У земљама где држава и друштво не преузимају на себе бригу о таквој деци, она су или препуштена сама себи или доброј вољи појединаца.

"Централа" за изгубљену децу

Зато је др Фушер и то узео на себе. Он је основао централу за изгубљену децу, која просечно годишње нађе родитеље педесеторо деце.

Малишани за које не може да се утврди чија су "усваја" др Фушер и уводи у вредну породицу "Белог крста". Сваки њен члан способан за рад одлази на занат или на неки лакши посао. Своју зараду они обично предају породицама којима се поверавају, на чување чим се запосле, јер у дом на њихова места долазе друга деца. Али "ветерани" дома не прекидају везу с њим. Они и даље долазе на часове у вечерњу школу и на разоноду у "друштвене просторије" дома. Ако деца која сама зарађују изгубе запослење она увек опет могу да се врате под окриље "Белог крста", који непрекидно бди над њима.

Чуда др Фушера

Право је чудо како др Фушер одржава равнотежу буџета установе "Белог крста". Разне задужбине и приходи од рада дечака не би били довољни. Али он је нашао многе сараднике који бесплатно лече, уче и васпитавају напуштену децу.

Али ово чудо није једино. Пре три године "поочим заборављених" видео је једно осмогодишње дете с унакаженим ногама. Оно је живело са својим сиромашним родитељима који нису могли да му помогну. Др Фушер га је одвео најбољем мексичком ортопеду који је дете излечио. Отада његови сарадници, поред напуштене деце, траже и сиромашну осакаћену децу којима преко "Белог крста" најбољи лекари у Мексику указују бесплатну помоћ.

АТОЛОГИК ИСТИНИТИК ЧУДА

МОЉАЦ НА СУДУ

Године 1540 изведен је пред судију Портилера, у шпанском граду Гуимаран, један мољац оптужен да је уништио скупце и умет-

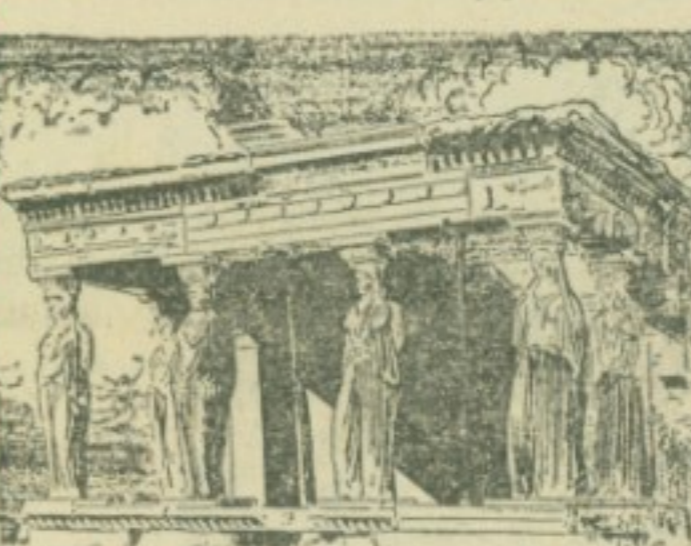


нички изаткан тепих. После редовног суђења мољац је проглашен кривим и осуђен на смрт. У исто време судија је донео одлуку "да се сви мољци протерају из Шпаније".

КУЛА СВЕТИЉА САГРАЂЕНА НА ПАМУКУ

Песковита морска обала у близини Лизова, у Енглеској, дуго је била опасна за пловидбу. Песак се стално померао тако да се није могла саградити кула светиља која би поморце опомињала на опасност. Један бродолом омогућио је њено подизање. Године 1761 неки амерички брод патоварен памуком запао је у бурну и потонуо у близини обале. Таласи су избацили на обалу многе бале памука. Од памука, песка и слане морске воде постепено се стварала маса чврста као гранит на којој је касније саграђена кула светиља, која већ 190 година одолева свим бурмама и непогодама.

ОБИЧНО "ЧУДО"



Томас Брјус, британски амбасадор у Турској добио је 1799 године дозволу од турских власти да поручи Ерехтеум, чувени храм на Акрополису у Атини. Он је наме-

равао да делове храма пренесе у Енглеску и да га тамо поново сагради. Рушење је почело једне ноћи. Тек што су радници скинули прву камену фигуру, једна статуа пустила је страхан крик. Радници су се разбежали и одбили да раде даље. Тако је само та једна статуа пренесена у Лондон. Објашњење за ово "чудо" сасвим је једноставно.

Грци су постављали статуе на нарочите "еонорне" стубове. Кад је статуа била уклоњена, ветар који је дуоу на стуб произвео је звук веома сличан људском крику.

ЦИЛИНДАР — КАО КАЗНА

Међу курдским племенима, која живе у Персији, постоје многи чудни обичаји. Тако је код њих, на пример, правило да осуђеници за време издржавања казне морају да носе цилиндар!

СТЕНА — "ОВЦА"

У близини Денвера, у Колораду, налази се ова стена коју због велике сличности са овчјом главом



називају "Овца". Ова стена није рад неког вајара, већ је дело природе.

КОЛУМБОВО ДРВО

Дрво за које је, према предању, Христифор Колумбо везао свој брод кад је 1492 године стигао у Америку, и данас постоји у Сау Домингу. Оно је данас старо преко 600 година.

ИСТОРИЧАР КОЈИ ЈЕ ПИСАО ЗАТВОРЕНИХ ОЧИЈУ

Познати амерички историчар Франсис Паркман (1823—1893) имао је веома слаб вид. Био је толико кратковид да чак није видео ни шта пише. Зато је Паркман, увек писао затворених очију. Да би му редови на рукопису били прави, он је преко хартије ставао дрвени оквир између чијих су страна биле затегнуте веома танке жице и писао између њих. Паркман је на тај начин написао 40 дела из области историје.

Премештање КУЋА И МОСТОВА

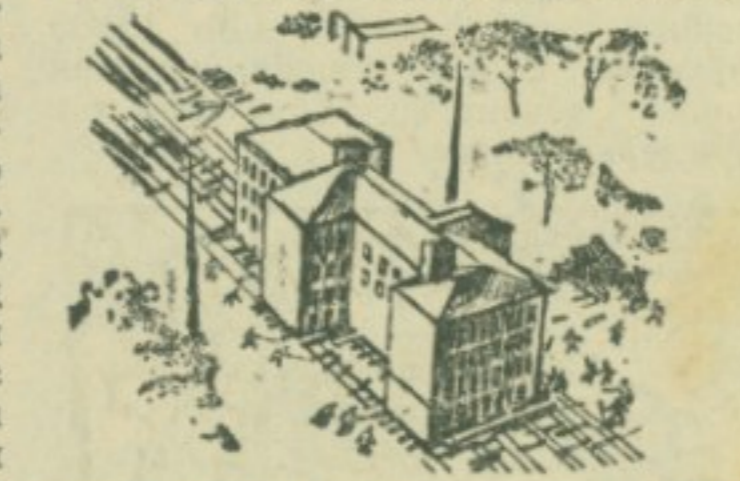
Све чешће се догађа да се у великим градовима Западне Европе или Америке грађевински објекти премештају с једног места на друго. За последњих педесет година архитекте су у овоме послу стекле велико искуство тако да не премештају само мале већ и вишеспратне зграде, па чак и тешке зидане мостове. Техника овакве селидбе толико је напредовала да су недавно у Америци за време премештања једне велике четвороспратнице становници све време имали електрично осветљење и плин. У Данској и Сједињеним Државама постоје чак и нарочита предузећа која се баве само тим пословима.

Оваква премештања врше се из разних узрока: привредних, естетских и урбанистичких. Тако је, на пример, 1940 године премештена неосштењена фасада великог позоришта у Амјену, које је било до темеља изгорело. Фасада тог позоришта, које је подигнуто у 18 веку, имала је карактеристичне одлике свога доба. Да би се на том месту омогућило подизање нове зграде, фасада је пренесена на друго место. Зид је претходно припремљен за селидбу. Прво је обложено и утегнато бетонским оквирима, а шупљине прозора и врата испуњене су циглама, а да би се добио јединствени чврст блок, на зид, позади фасаде положене су и причвршћене челичне шине. Назад је испод фасаде пажљиво подметнут дугачак каменни блок на коме је одвучена на одређено место.

Године 1946 извршен је у Бельгији један други потхват. Мост преко реке Еско, саграђен 1329 године, који има три камена лука издигнут је, јер је лежао готово над водом. Због нагиба стрмих обала и наноса реке, у току столећа куле су за два и по метра утонувле у земљу а мост се спустио. Да би се великим бродовима омогућило пролаз требало га је поново издигнути. Стручњаци су приступили подизању кула, иако је свака од њих тешка 2700 тона, на тај начин што су их обложили бетонским оградама а затим помоћу дизалица подигли. Потом су извучени луковни моста, па стубови. Посао је скупо коштао, али је постигнут циљ. Сада реком опет плаве бродови, а значајни средњовековни споменик је сачуван.

У Лондону је 1948 године ископана и пренесена на друго место једна велика средњовековна гробница, чија је селидба трајала годину и по дана. Гробница је била врло велика и налазила се у једном крилу чувене палате Тјудора. Овај посао трајао је тако дуго зато што је требало извршити прво усправно, а затим бочно померање.

Са великом тешкоћом извршен је пренос једног старог манастира у Квибеку, који је имао приземље и три спрата. Њега је требало вући 60 метара низбрдо. Стручњаци су за овај посао, уместо нарочитих, дотада уобичајених ваљака, употребили обичне челичне полуге чији је пречник из-



носио свега 8 милиметара. Пошто је доњи део припремљен за котрљање по полугама, манастир је неосштењен пресељен на своје ново место.

Међутим, не врше се преношења грађевина само на мала отстојања. У Америци су једном приликом пренесени и велики хангари од 2500 и 1000 тона на отстојање од 425 и 850 метара.

Пре него што се приступи премештању објекта потребно је извршити веома осежана испитивања да би се утврдило на који начин треба објекат пренети. Потом се изгради стаза по којој ће се објекат вући, опаше се и бетонским зидовима како би се утегла и на тај начин омогућило расклапање у току "вожње". Зидови морају да почивају на бетонској или металној плочи која се вуче изграђеним путем. Та плоча такође се уграђује у нов припремљени темељ. Објекти се померају лагано помоћу дизалица и чекрка. Овакав рад захтева присуство приличног броја стручњака и радника, а потребна су и многа техничка средства.

ЦИНОВИ из епрувете

Ђурка велика као ној, крава као слон и свиња величине коња! Изгледа као да читамо Гуливерова путовања кроз земљу дивова, или као да је неки Лилипутанац залутао у наш свет где му се све чини огромно. Међутим, то су наше домаће животиње које ће се, можда, у блиској будућности "родити у епруветама" једне шведске научне лабораторије.

Два шведска научника, Геста Херквинет и Ален Бенни, после три године непрекидног рада и многобројних опита, успели су да од зечева нормалне величине добију младунце који су више од двапут



тежи и већи од својих родитеља. А како је ово необично потомство резултат њихових лабораториских радова, они су добивене животиње назвали "цинови из епрувете".

У Шведској, а и у неким другим земљама, још раније се с успехом радило на одгајивању циновских једна и плодова. Тако је одгајена једна огромна топола и дрво јабуке чији је плод био велики као главница купуса. Они успели нису били резултат укрштања биљака, већ једне потпуно нове научне методе.

Свака биљка и животиња наслеђује од својих "родитеља" њихове физичке особине. Делови сваке ћелије (хромозоми), који су тако сифушни да се могу видети само помоћу прецизног микроскопа, носници су наслеђа. Они одређују наследне физичке особине сваког живог бића, како биљке тако и животиње, па између осталог и њихову величину и раст. Код сваке биљке и животињске врсте број хромозома у ћелијама тачно је одређен. Кад се из разних узрока њихов број у зачетној ћелији измени, на свет долази ненормално потомство: цинови, келци, створења са четири ока или без очију, итд.

Шведски научници су почели огледе повећавањем броја хромозома у зачетној ћелији и, дејством одређених хемикала, успели су да удвоструче њихов број. На тај начин добивен је први "цин из епрувете", зец који је два пута тежи и већи од обичног зеча. Разуме се да су ово само огледи и шведски научници мораће да реше још много проблема пре него што постигну коначне резултате у добивању великих животиња.

Њихов успех није од интереса само за науку. Они тврде да ће циновске животиње бити од велике користи људима. Једној тако великој животињи треба много мање хране него двама нормалне величине које би заједно тежиле толико колико она, а и мање простора, док би од ње у сваком погледу било много више користи. "Циновска крава", на пример, давала би много више и меса и млека од две или три обичне.

Према предвиђањима шведских научника изгледа да ћемо се кроз неколико генерација на наших пашицама и у нашим стајама осећати, бар за прво време, као Гуливер међу животињама у земљи дивова.

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТОПИС?

Био је један од људи којим ћемо се увек поносити, а имао је необичан и буран живот. Родио се почетком 16 века, између 1508 и 1518 године. Ушао је врло рано у свештенички ред, који није одговарао његовом темпераменту, па се у њему ни до краја живота није снашао. Пошто није био богат, дубровачки Сенат га је новчано помогао да оде на студије у Сијену, где је постао ректор универзитета, јер је тада био обичај да се ректори бирају међу студентима. Бавио се музиком, књижевношћу и позорштем, а студирао је теологију и црквено право.

Једном приликом дошао је у Дубровник аустријски гроф и пустиолов Рогендорф који га је позвао у своју свиту за — собара. Жељан и сам авантура није се много двоумио да замени свештенички позив собарским. Живео је кратко време у Бечу, чији му се интригантско-политички карактер није допао, а затим у Цариграду одакле је побегло после једне свађе са дубровачким властелином-емгрантом који је стварао сплетке противу њихове заједничке отаџбине Дубровачке Републике.

Пред крај живота, 1566 године, копао је и сам план да би се срушила аристократска владавина у Дубровнику, план је изложио тосканском војводи Козиму Медичију, али га овај није озбиљно схватио.

Умро је у Венецији и сахрањен је у цркви св. Јована и Павла, 1567 године.

Био је највећи дубровачки књижевник 16 века. Поред других дела написао је "Тирину", "Плакира", "Новелу од Станца" и — "Дундо Мароје".

Ко је то? (чијкиД нидеМ)

Да ли знате?

ГРАДИ СЕ НАЈВЕЋИ БРОД НА СВЕТУ

У бродоградилштима Њу-Йорка у САД почело је јуна ове године грађење супер-носача авиона "Цемс Форестал", који ће бити највећи носач авиона на свету и највећи брод који је икад саграђен.

Овај брод, који ће бити завршен крајем 1954 године, стајаће око 28 милиона долара. То ће бити прави плао већи аеродром. Његов мост, који служи као ништа за слетање и узлетање авиона биће дуг 360 метара. Брод ће моћи да понесе 100 авиона-ловца и бомбардера. На писти ће бити изграђена четири парна катапулта која ће омогућити узлетање 32 апарата за свега 4 минута. Поред тога, да би се олакшало састање авиона, "Цемс Форестал" биће снабдевен напредним телевизијским уређајем, чије се појединости држе у највећој тајности.

БИЦИКЛ МЕСТО ВОЗА

У неким железничким станицама у Швајцарској могу се узети под најам бицикли. Једно приватно предузеће ставља појединцима на располагање бицикле који не носе никакав број, али је зато сваки важнији део маркиран да би се спречила крађа. Најамнина износи од 200 до 600 динара за 12 до 24 часа. Највећа предност при изнајмљивању бицикла је у томе што се они могу вратити ма на којој железничкој станици где постоји предузеће за изнајмљивање.

СТЕРИЛИЗАЦИЈА НАМИРНИЦА ПОМОЋУ ИЗОТОПА

Дејство радио-изотопа на живе ћелије корисно је примењено у прехрамбеној индустрији за стерилизацију намирница. Општи, које је на Мичигенском универзитету извршио професор Лојд Броцел, дали су ове резултате: млеко и месо који су претходно 24 до 40 часова били изложени зрачењу радио-изотопа и стављени у кесице од пластичне материје па затим пуна три месеца држани на температури од 25 степени Целзиусових нису се покварили нити променили. На основу бактериолошких испитивања у-

вршено је да су зрачењем потпуно уништене све живе ћелије у млеку и месу. Слични огледи извршени са воћем и воћним соковима дали су исте резултате.

Тај нови поуздани метод стерилизације намирница, без употребе топлоте, претставља значајан напредак, јер зрачење радио-изотопима не делује на витамине у намирницама, који су до сада у већини случајева уништавани или у знатној мери редуцирани дејством топлоте приликом конзервирања.

НАЛИВ ПЕРО ЗА ТУШ

У Француској је израђено налив перо које се пуни тушем. Ова пера намењена су цртачима-уметницима и цртачима који раде у индустрији. Пери се на стилу може мењати према потреби и жељи. То стило садржи нарочите канале који регулишу равномерно притисак туша. Један помоћни језичак на дршци омогућује прање пера. Да би се избегло прање претежа, стило се после употребе затвара пошто се претходно скине перо.

НОВИ ЛЕК ПРОТИВ МАЛОКРВНОСТИ

Кобалт претставља централни атом у витамину B12, који се у различитим облицима употребљава за лечење анемије.

На основу досадашњих испитивања и искустава, кобалт се показао као одлично средство за увећање броја црвених крвних зрнаца, за повећање процента хемоглобина у њима, као и за постојање на рад органа који стварају црвена крвна зрнаца, у првом реду коштане мождине (сржи). Једна америчка фабрика произвела је кобалтов хлорид који организам врло добро подноси.

Предност кобалта над гвожђем, који се такође употребљава као лек против малокрвности, састоји се у томе што се он не задржава ни у најмањим количинама у организму, већ циркулише највећим делом заједно са крвљу, да би на крају био излучен.

КОСАЧИЦА — ЦИП

На сваком теренском аутомобилу марке "Цип" може се без икаквих механичких препрека, само за неколико сати, монтирати нарочита направа за кошење.

Косачицом управља шофер помоћу једне мале полуге, која му стоји при руци. Косачица се ставља у покрет или зауставља заједно са покретањем или заустављањем кола, једино притиском на педалу. Она има оштрицу дугу 1,5 метар. При возњи седам до осам километара на сат овом направом може се покосити површина од једног до два хектара. Помоћу нарочите направе подиже се полуга која држи секиво, тако да се она може наоштрили без демонтажа са кола.

ДРУШТВА ЗА ЗАШТИТУ И ПРОУЧАВАЊЕ ПТИЦА

Орнитологија — наука о птицама — је у великом броју земаља, па и код нас, занимање неколицине стручњака. Међутим, у Холандији, Швајцарској и Енглеској и још неким земаљама орнитолошка удружења су углавном омладинска друштва, у извесном смислу спортска друштва, чији су чланови у већини случајева планинари — одушевљени љубитељи природе, који сакупљају белешке о лепим и ретким птицама.

Недавно су швајцарски орнитолози одлучили да при ступе попису различитих врста птица које пребивају у њиховој земљи, а нарочито попису дивљих патака. Примењујући метод који је већ опробан у Америци, они су се одређеног дана размилели у пределима око свих језера, рибања и мочвара с намером да процене број птица, које се могу обухватити погледом — кроз доглед. На тај начин они су пребројали преко 200.000 дивљих патака. Ова цифра сведочи да се ова врста птица не налази на путу постепеног истребљења, као што су страховали љубитељи лова који су намеравали да траже да се предузму мере међународних размера за заштиту дивљих пловки.

Јесте ли већ чули да

...у Конгу постоји нека врста пужева који могу да достигну тежину од једног килограма. Смајтра се да су то најтежи пужеви на свету.



...камен баџен са висине не пада право на земљу већ скреће у лево или десно због земљиног кружног кретања. Камен баџен са висине од 1000 метара скрене опет један метар.

...мува у лету за један минут начини крилима око 20.000 покрета.



...славни биолог Маг Хензи утврдио је да и рибе могу да добију морску болест.

...скандинавска обала дугачка је око 20.000 километара. Међутим, да није Фјордова она не би била дужа од 1900 километара.

...када би аутомобил дугачка је око 100 километара на час човјек путовао на сунце, возача би трајала непрекидно 170 година.

ПОМУЧИТЕ СЕ МАЛО



На овој слици нацртано је 18 разних предмета. Погледајте их пажљиво, а затим покушајте, на гледајући на слику, да побојате шта сте видели. Да бисмо вам помогли рећи ћемо вам да имена свих предмета почињу на слово "Ш".

ЛАВИРИНТ



Уђите на једном месту у овај лавиринт и затим покушајте, једним погезом, не дижући писаљку, да прођете кроз све међусобно повезане беле линије. Истим путем не смете проћи два пута!

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

"ПЛОВЕЋЕ ИГЛЕ"

Напуните велику чашу воде скоро до ивице и припремите две игле: једну већу и другу мању. Обришите их пажљиво да би биле савијене суве. Духватите велику иглу пинцетом и ставите је на површину воде. Она ће пловити по површини. Затим узмите малу иглу и ставите је такође на воду, али убоко према великој, тако да њен врх буде удаљен од велике игле отприлике пола сантиметра.

Или суд с водом, напуните је и добро је запуните, али све под водом. Кад је извадите, можете је др-



жати овако запуну како хоћете, ниједна кап воде се неће присутити. Узрок овој је атмосферски притисак који делује на течност у боци одоздо на више и спречава да вода истиче.

Пред неким својим другом (који у то не верује) покушајте да отпусти боцу, правећи се да не можете. Друг ће вам се сигурно понудити и отпустити боцу. У истом тренутку "тушираће се", јер ће вода истећи кроз избушено дно.

ИГРА ЛОПТОМ

Могло би се помислити да је игра лоптом исцрпела све своје об-



лике. Међутим, ево једне нове, у којој игра само једно лице и која захтева велику окретност и брзину.

Лопта слична тениској везани је за један еластичан конопац дуг 3-4 метра а овај, пак причвршћен је за један стуб чврсто укопан у земљу.

Играч узме лопту и њоме снажно гађа неки нишан (на зиду, дрво и сл.) Растојање зависи од еластичности конопаца. Кад се лопта враћа играчу овај мора да је ухвати у леу и поново да је баца на нишан. Али лопта се не враћа увек играчу, то проузрокује отпор стуба и играч мора тада да игра и ногама и рукама да би је ухватио у леу. Једна стрелица на слици показује правац погођеног нишана а друге две, обрнуте, могуће правце лопте која се враћа играчу.

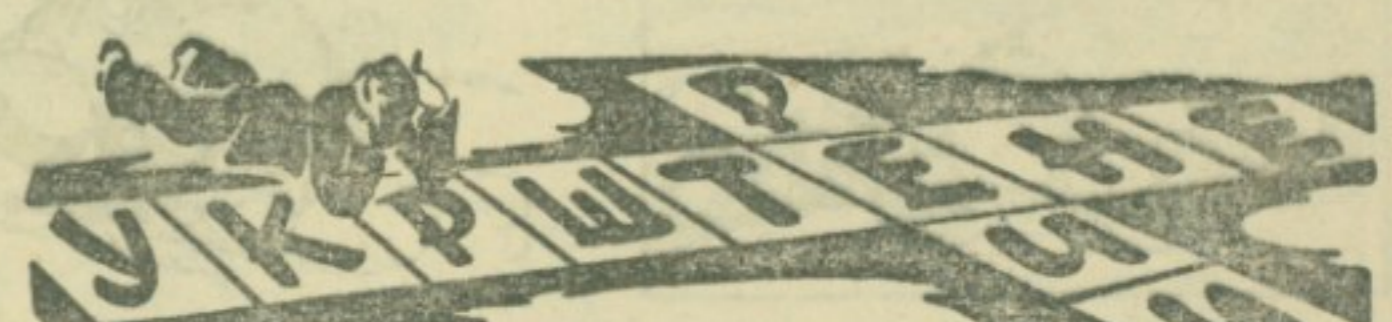
Варо су ПОСТАЛА имена?...

...АМАЗОНА

Највећа река Јужне Америке добила је име на овај начин. Први истраживач ове реке Орелан спуштајући се низ њу на својој барци, наишао је на чете индијанских жена које су га напале стрелама. По повратку с пута он је причао о реци на чијим обалама живе жене-војници које су га потсетиле на старе Амазонке. По тој, причи истраживача Орелана ова река добила је име Амазона.

...НИЈАГАРА

Нијагар, највећи водопад на свету има веома старо име. Због велике буке која се надалеко чује, Индијанци су водопад назвали Нијагара, што значи "грмљавина воде".



Водоравно: 1) грчко слово; 5) место у Хрватској; 7) кићанка; 8) прост број; 10) врста књижевног дела (множ.); 12) мера за површину; 13) отплата; 15) што (ча-

меница; 27) муза поезије; 29) првак; 30) пасмина; 32) слово латинице; 34) средњовековни витез; 36) стара српска престоница; 38) грчко слово; 39) врста вишања; 41) име једног Дизнијевог јунака.

Усправно: 1) пират; 2) возачки поглавица; 3) нота; 4) име за старог Словена; 5) пас; 6) папагај; 7) првен (словеначки); 9) страшно женско име; 11) наука о моралу; 14) бог уметности и лепоте код старих Грка; 16) сидро, денгер; 18) град у Канади; 20) врста глодара; 23) струјање ваздуха; 24) стари кожни појас са преградама за новац; 26) розовина, простира од греске; 28) град у Хрватској; 31) коралски спрудови; 33) оквир; 35) грчко слово; 37) заменица; 40) јапанска мера за путеве.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) баркарола; 8) ала; 9) рис; 10) ке; 11) соб; 13) рт; 14) скроб; 15) ливала; 17) бр; 18) авија; 19) рит; 20) рота; 21) зоља; 22) ла; 23) табу; 24) ка; 25) колера; 27) мотор; 28) ли; 30) бег; 31) те; 32) име; 34) кер; 35) фестивал; 36) алем; 39) арак; 40) тартела.

Усправно: 1) бакалар; 2) але; 3) ра; 4) акорди; 5) ор; 6) Лир; 7) Астарта; 11) скала; 12) боа; 14) свила; 16) Изола; 17) билур; 19) Робер; 21) залог; 23) тотени; 24) калифат; 25) коб; 26) Америка; 29) имела; 31) телал; 33) есер; 34) каре; 36) тма; 37) Ваг.

БЕЗАЗЛЕНА ШАЛА

Овај оглед заснован је на примени атмосферског притиска. На дну једне металне чутуре начините више ситних отвора, величине чинице главе. Потопите боцу у неки ве-



ЖАБЉИ БАТАЦИ

